

Ik kan hieruit alleen maar concluderen dat – op basis van de nieuwe Wiv, met de Memorie Van Toelichting en de antwoorden van de regering tijdens de parlementaire behandeling – de MIVD voortaan zorg draagt voor het voorzien in inlichtingen voor de gehele krijgsmacht, zonder onderscheid in strategische, operationele of tactische inlichtingen, niet alleen voor de minister maar ook voor de bevelhebbers.

De AIVD zal hierbij – zeker de komende tien jaar – nauwelijks een rol spelen. De MIVD heeft door die nieuwe Wiv een meer prominente rol gekregen binnen Defensie. Dat wekt verwachtingen, en brengt verplichtingen met zich mee.

kolonel J.R. MULDER

ANTWOORD op meningen van anderen

De nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de reactie van kolonel J.R. Mulder op mijn artikel 'De nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten'¹. Het doet mij deugd dat er binnen de defensieorganisatie vanuit verschillende hoeken wordt meegedacht over het interessante vak inlichtingen en veiligheid.

Kolonel Mulder gaat onder meer in op de nieuwe buitenlandtaak van beide diensten, vooral die van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). Hij stelt dat, gelet op de zeer geringe uitbreiding van de AIVD in dit kader met tien formatieplaatsen,

de aivd de komende decennia vooral een binnenlandse veiligheidsdienst zal blijven, met een kleine afdeling als stiefkindje voor buitenlandse inlichtingen.

Verouderde gegevens

Kolonel Mulder heeft zich op dit punt

waarschijnlijk gebaseerd op verouderde gegevens. Voor de buitenlandtaak (die vroeger door de inmiddels opgeheven IDB werd uitgevoerd) zal de AIVD namelijk met minstens vijftig functies worden uitgebreid. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de antwoorden die de toenmalige minister De Vries (BZK) heeft gegeven op Kamervragen van lid Harrewijn (GroenLinks) d.d. 31 mei 2002² waarin minister De Vries zegt:

Voor de inlichtingentaak buitenland zijn inmiddels drie tranches met additionele begrotingsmiddelen voor uitbreidingen toegevoegd aan de BVD-begroting, zoals opgenomen in de BZK-begroting, en in een olopemde reeks vanaf 2003 middelen beschikbaar. Vanaf 2003 is voor deze taak een personele capaciteitsinzet van vijftig formatieplaatsen voorzien. Op termijn is nog enige uitbreiding gepland.

Verder geeft kolonel Mulder aan dat, gelet op onder meer het bovenstaande,

het zeer de vraag is of de AIVD van enig belang zal blijken te zijn voor Defensie in het algemeen en de krijgsmacht-delen in het bijzonder

en stelt dat

Defensie voor haar inlichtingenvoorziening, gelukkig, beschikt over haar eigen MIVD.

De conclusie van Mulder deel ik, de rede-natie echter niet. Het is niet de intentie

van de wetgever geweest dat de AIVD met zijn deel van de nieuwe buitenlandtaak een rol zou spelen in de inlichtingenvoorziening van Defensie. Daarvoor beschikt de MIVD immers over de in artikel 7, tweede lid onder a, Wiv 2002³ exclusief aan deze dienst toegekende inlichtingentaak.

Daarnaast beschikt de MIVD, evenals de AIVD over een nieuwe inlichtingentaak buitenland (vastgelegd in artikelen 6, tweede lid, onder d jo art. 7, tweede lid, onder e, Wiv 2002). Kenmerkend voor deze taak is dat de onderwerpen in dit kader (voor beide diensten) worden aangewezen door de minister-president in overeenstemming met 'onze betrokken ministers'. Bij de MIVD gaat het hierbij om onderwerpen met een militaire relevantie. De behoeftestelling in het kader van deze nieuwe inlichtingentaak buitenland is echter niet afkomstig van Defensie, maar veeleer van bijvoorbeeld Buitenlandse Zaken.

Taken MIVD

Voorts stelt kolonel Mulder dat de MIVD op grond van de Wiv 2002 moet voorzien in inlichtingen voor de gehele krijgsmacht, zonder onderscheid in strategische, operationele of tactische inlichtingen. Deze mening deel ik niet.

Tot 1987 beschikten de krijgsmacht-delen elk over een eigen inlichtingendienst (MARID, LAMID en LUID). Na opheffing van deze diensten en de oprichting van de MID zijn er enige tijd zogenaamde 'afdelingen militaire inlichtingendienst' bij de krijgsmacht-delen (AMID's) geweest. Na de laat-

(OPINTEL/MV). Het gaat hierbij om activiteiten die de directe verantwoordelijkheid van de bevelhebber raken, namelijk het op veilige wijze gereedstellen van operationele eenheden voor vredesoperaties en voor andere operationele taakstellingen en het op een veilige wijze doorlopen van reguliere opwerk- en oefencycli.

⁵ De krijgsmacht-delen zijn thans uitgerust voor de verwerving van tactische informatie en de verwerking ervan (door S2 of G2) tot tactische inlichtingen. Denk aan: 'special forces', de EOVC-compagnie, verkenningspelotons en F16's met fotoverkennings- of IR-PODs, of UAV's. Het gaat in de meeste gevallen om middelen die voor meerdere taken, waaronder het verzamelen van inlichtingen inzetbaar zijn. De MIVD beschikt niet over dergelijke middelen.

¹ Militaire Spectator, jrg (171)(2002) 12, p. 605 e.v.

² Kamerstukken II 2000/2001, Aanhangsel nr. 1299.

³ Op grond van artikel 7, tweede lid, onder a, Wiv 2002 is de MIVD belast met het verrichten van onderzoek:

1°. omtrent het potentieel en de strijdkrachten van andere mogendheden, ten behoeve van een juiste opbouw en een doeltreffend gebruik van de krijgsmacht;

2°. naar factoren die van invloed zijn of kunnen zijn op de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde voor zover de krijgsmacht daarbij is betrokken of naar verwachting betrokken kan worden.

⁴ De krijgsmacht-delen beschikken nog steeds over, beperkte, operationele I&V capaciteit

ste reorganisatie is de Nederlandse inlichtingencapaciteit nagenoeg volledig geconcentreerd bij de MID; de uitzondering betreft – beperkte – operationele inlichtingen/militaire veiligheidscapaciteiten (OPINTEL/MV)⁴ en de tactische inlichtingencapaciteiten⁵ bij de krijgsmacht delen.

Wel dient te worden opgemerkt dat door de toenemende rol van de CDS in het kader van de aansturing van vredesoperaties en het feit dat bij de daarop gerichte organi-

satorische aanpassingen, aan het aspect operationele inlichtingen geen verdere aandacht is besteed. Daardoor ontstond de situatie dat de staf van de CDS niet is geëquipeerd voor operationele inlichtingenproducten en diensten. Derhalve is recentelijk, als uitvloeisel van de discussie over de operationele inlichtingvoorziening aangegeven dat de plv. directeur MIVD/Productie is belast met het voorzien in operationele inlichtingen ten behoeve van de CDS.

Concluderend kan worden gesteld dat de MIVD op grond van de Wiv 2002 als enige instantie in Nederland is belast met het ten behoeve van Defensie voorzien in *strategische* inlichtingen (het gaat hierbij om zowel militaire, politieke, sociale, economische, verdragsrechtelijke en technologische ontwikkelingen), naast enkele andere taken die eveneens in deze wet zijn vastgelegd.

mr. D. BIJL

BOEKEN bespreking

Einde oefening

Infanterist tijdens de koude oorlog, door G.J. Felius, 372 blz. met zwart-wit foto's en 8 kaarten geïll., Uitgeverij Quintijn, Arnhem 2002.
ISBN 90 8074 001 2
€ 22,50

Afwisseling

'Zo zie je maar, hoe afwisselend het beroep van infanterist kan zijn. De ene oefening met wapen en gasmasker op het lijf, het gezicht zwart gemaakt, snel een opgewarmd hapje tussen de acties door, modder, regen, hitte, koude, stinkende voertuigen, pijn in je oren van de kop-telefoon, tekort aan slaap, noem maar op en dan een oefening waarbij de dag op een herentijdstip begint met een voortreffelijk ontbijt, een rondje door het gebouw..., op zijn tijd een kop koffie met een bonbonnetje, een prima lunch, voor het driagegen diner eerst een aperitiefje en na het diner koffie met een likeurtje.'

Kolonel b.d. Felius heeft bovenstaande uitersten en nog veel meer wat daar tussen ligt meegemaakt en opgeschreven. Het citaat staat op bladzijde 300 in zijn onlangs verschenen boek 'Einde Oefening', dat op 27 november 2002 op de KMA aan de Bevelhebber der Land-

strijdkrachten is aangeboden. In dit prettig leesbaar geschreven boek geeft de auteur ons een beeld van zijn militaire loopbaan (van dienstplichtig soldaat tot en met kolonel) die bepaald werd door de Koude Oorlog.

Naast zeer veel persoonlijke ervaringen beschrijft hij de belangrijkste ontwikkelingen in de Koninklijke Landmacht (KL) tijdens zijn militaire loopbaan en geeft hij weer hoe hijzelf en zijn collega's de uitdagingen van hun tijd ervoeren en beantwoordden. Begonnen als een brief aan zijn zoon, die hetzelfde beroep heeft gekozen als zijn vader, is het verhaal uitgroeid tot een boek dat het militaire beroep in al zijn facetten laat zien.

Loopbaan

Op 2 december 1958 maakte de auteur als dienstplichtig kanonnier bij de artillerie voor het eerst kennis met de KL in Bergen op Zoom. Na de basisopleiding vervolgde hij zijn opleiding op de School Reserve Officieren Artillerie in Breda. Op zijn verzoek werd hij overgeplaatst naar het wapen van zijn voorkeur de infanterie. Na zijn succesvol afgemaakte opleiding aan de School Reserve Officieren Infanterie in Ermelo volgde een plaatsing als vaandrig op het 5e Depot Infanterie Van Heutsz in Schoonhoven. Zijn functie van pelotonscommandant en de sfeer binnen de KL bevielen hem zo goed dat hij besloot naar de KMA te gaan.

In 1962 begon zijn loopbaan als beroepsofficier van de infanterie bij het regiment Stoottroepen. In het Eerste Nederlandse Legerkorps diende hij op ieder niveau,

van peloton, via compagnie, bataljon, brigade en divisie tot en met de staf van het Legerkorps. Naast de vele functies die hij bij het Legerkorps vervulde, diende Felius een jaar als pelotonscommandant in Suriname en gaf les in tactiek aan beroeps- en reserveofficieren van de infanterie op het Opleidingscentrum Infanterie te Harderwijk.

Ook was hij korte tijd hoofdofficier toegevoegd aan de Staatssecretaris van Defensie. Bovendien heeft hij meegewerkt aan het opzetten van de territoriale beveiliging bij de Nationaal Territoriaal Commandant in Gouda en was hij twee jaar betrokken bij een onderwijsvernieuwing op de KMA te Breda. In januari 1994 ging hij met functioneel leeftijdsontslag.

Herinneringen

Het wekt verbazing hoe goed de schrijver zich allerlei voorvallen, ook uit de beginperiode, nog in detail weet te herinneren en heel herkenbaar op papier heeft gekregen. Bij het lezen moest ik voortdurend terugdenken aan eigen ervaringen en kwamen ogenschijnlijk verloren gegane herinneringen weer boven. Rituelen op de KMA die mij nooit duidelijk gemaakt zijn, worden mij bij het lezen van de wederwaardigheden van de auteur nu pas duidelijk. Van elke functie geeft de schrijver wel een paar treffende soms humoristische herinneringen, die je als lezer af en toe het idee geven met een spannend jongensboek bezig te zijn.

Helaas wordt de spanning af en toe onderbroken door de weergave van alinea's met organisatieler, die echter gezien de pre-